

KEHOP-4.3.0-15-2016-00001

**A KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI ÉRTÉKEK HOSSZÚ TÁVÚ MEGŐRZÉSÉT ÉS
FEJLESZTÉSÉT, VALAMINT AZ EU BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG STRATÉGIA 2020
CÉLKITŰZÉSEINEK HAZAI MEGVALÓSÍTÁSÁT MEGALAPOZÓ STRATÉGIAI VIZSGÁLATOK**

**NEMZETI ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK TÉRKÉPEZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE
PROJEKTELEM
(NÖSZTÉP)
II/1E. 1.2.2.**

A NÖSZTÉP BEVONÁSI MÓDSZEREINEK MEGHATÁROZÁSA ÉS ÉRINTETT CSOPORTOKHOZ RENDELÉSE

RÉSZVÉTELI STRATÉGIA

KEDVEZMÉNYEZETT: FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM

BUDAPEST 2017. SZEPTEMBER 8.

VERZIÓ: V1.2

KÉSZÍTETTE:

KALÓCZKAI ÁGNES, KOVÁCS ESZTER, ZÖLEI ANIKÓ

Dokumentumtörténet:

Verzió	Változás	Közreműködők	Dátum
1.0	-	Kalóczkai Ágnes, Zölei Anikó, Kovács Eszter	2017. május 18.
1.1	Az FM által tett javaslatok átvezetése.	Kalóczkai Ágnes, Zölei Anikó, Kovács Eszter	2017. június 30.
1.2	Az FM által tett javaslatok átvezetése	Kalóczkai Ágnes, Zölei Anikó, Kovács Eszter	2017. szeptember 8.

- A részvételi stratégia a NÖSZTÉP tudományos-szakmapolitikai kapcsolatrendszere megalapozásának részét képezi. Célja, hogy felsorakoztassa az ágazati szereplők bevonásához szükséges, NÖSZTÉP-ben alkalmazható potenciális bevonási eszközöket. A részvételiséget a gyakorlatba átültető részvételi stratégia a NÖSZTÉP előzetesen azonosított elsődleges érintettjeire alkalmazható módszereket és a bevonás időbeli ütemezését tartalmazza, és a NÖSZTÉP által érintett ágazati szereplők bevonását segíti elő. A lakosság, a társadalom szélesebb köre felé irányuló kommunikáció nem a NÖSZTÉP részvételiség, hanem a kommunikáció és szemléletformálási munkacsoportjának feladata.
- A dokumentum a korábban már elkészült érintett elemzésre (ld. *II/1e. 1.1.3. Érintett elemzés*) és a nemzetközi szakirodalom áttekintésére épül (ld. *II/1e. 1.2.1. A bevonási gyakorlatra fókuszáló nemzetközi jó példák és jó gyakorlatok összegyűjtése*), ezek eredményeinek szintetizálása alapján készült. A fentiekén kívül a tanulmány a részvételi munkacsoport szakértői tudásra is épül.
- A dokumentum alapját képezi a program előkészítő és megvalósítási szakaszában végrehajtott részvételi módszerek megtervezésének és kialakításának.
- A tanulmány az előkészítő szakasz utolsó harmadában készült, így a már korábban megvalósult, és a jövőben (megvalósítási szakaszban) tervezett részvételi lépéseket is tartalmazza. A részvételi stratégia végleges változatát a Vezetői Szakértői Panel javaslatainak átvezetését követően nyeri el. Az időközben, illetve a megvalósítási szakaszban várható változásokat külön módosító jelentések keretében dokumentáljuk.

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló.....	4
2. Bevezetés.....	5
3. Kitekintés és definíciók.....	6
4. A részvételi stratégiát megalapozó tanulmányok tanulságai.....	10
4.1. A bevonási gyakorlatra fókuszáló nemzetközi jó példák és jó gyakorlatok összegyűjtése ..	10
4.2. Érintett elemzés.....	11
4.3. A részvételi folyamat lépései.....	12
4.4. Részvételi technikák nevesítése és meghatározása („bevonás”).....	16
4.5. Érintettek és részvételi technikák.....	18
4.6. Értékelés és fejlesztés: az előkészítő szakasz tapasztalatai és javaslatok	20
4.6.1. Eredményesség monitorozása.....	22
5. Összefoglalás	24
6. Mellékletek.....	26
6.1 Elsődleges érintettek	26
6.2 Az érintett csoportoknál alkalmazható bevonási technikák	28

1. Vezetői összefoglaló

Jelen tanulmányt a magyarországi nemzeti szintű ökoszisztéma-szolgáltatások térképezésére és értékelésére irányuló (KEHOP 4.3.0-15-20160000 azonosítószámú) projekt részvételi munkacsoportja készítette. A projekt az EU Biológiai Sokféleség Stratégiájának 2. célkitűzés 5. akciójának végrehajtását szolgálja, és mint ilyen, gyarapítja más tagországokban már megkezdett felmérések sorát (Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services, rövidítve: MAES). A dokumentum célja, hogy felsorakoztassa az ágazati szereplők bevonásához szükséges, NÖSZTÉP-ben alkalmazható potenciális bevonási eszközöket. A részvételiséget a gyakorlatba átültető részvételi stratégia a NÖSZTÉP előzetesen azonosított elsődleges érintettjeire alkalmazható módszereket és a bevonás időbeli ütemezését tartalmazza.

A részvételiség fontosságát az ökoszisztéma-szolgáltatásokat érintő folyamatokban számtalan tapasztalat mellett (tájhasználati tervezési folyamatok, Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítése) nemzetközi ajánlások (IPBES, EU MAES, OpenNESS) javasolják, és szakmai érvek is alátámasztják. A részvételi folyamatok mögött etikai, gyakorlati és legitimációs szempontok állnak, mivel növelik az így hozott döntések elfogadottságát, alkalmazhatóságát, minőségét, végrehajtásának valószínűségét.

A stratégiában a részvételi folyamatok négy fő lépése mentén tekintettük át a NÖSZTÉP keretében megvalósuló ágazati bevonás előkészítő szakaszában alkalmazott, vagy a megvalósítási szakaszban alkalmazni tervezett bevonási technikákat. A program előkészítő szakaszában szakértői interjúk és műhelymunkák szervezésével, valamint egy ágazati vezetőkből álló csoport (Vezetői Szakértői Panel) létrehozásával összesen 60 szervezet 87 szakértőjét sikerült bevonni. Az előzetesen meghatározott legfontosabb ágazatok közül az egészségügy, az ipar, a média, valamint a bank- és pénzügyi ágazat szervezeteivel eddig nem sikerült a kapcsolatfelvétel. A legnagyobb számban természetvédelmi, erdő- és vadgazdálkodási, mezőgazdálkodási és településrendezési szervezetek képviseltették magukat a NÖSZTÉP-ben. Az eddig bevont legtöbb szervezet az államigazgatásból került ki.

A stratégiában megjelenik a részvételi folyamat monitorozás, illetve a bevonás eredményesség mérése. Az eddig megvalósult részvételi folyamat értékeléséről összefoglalva elmondható, hogy a sikeres bevonás kritériumai nagyrészt teljesültek (a meghatározott 14 kritérium közül 7 teljes mértékben, 5 részben, 2 pedig nem teljesült).

A megvalósítási szakaszban további érintettek bevonása, és a már bevont érintettekkel való kapcsolattartás fenntartása lesz a részvételiség kiemelt feladata.

2. Bevezetés

A természeti környezetünkre, az ökoszisztémákra és azok szolgáltatásaira vonatkozó döntések mára sok helyütt összekapcsolódtak az érintettek bevonásának koncepciójával, vagyis a részvételiséggel¹. Ez a megközelítés holisztikus, fenntartható megoldásokat kínál a társadalmi rendszer, azon belül is az emberi jóllét, valamint a természeti környezet közötti kapcsolatok kezelésére. A részvételiséget a gyakorlatba átültető bevonási vagy részvételi stratégia a NÖSZTÉP előzetesen azonosított elsődleges érintettjeire, ágazati szereplőkre alkalmazható módszereket és a bevonás időbeli ütemezését tartalmazza. **A jól kidolgozott, adott helyzetre alkalmazott részvételi stratégia a bevonás sikerességének egyik kulcsa.**

Hangsúlyozandó, hogy a részvételiség célja a NÖSZTÉP által érintett ágazatok szereplőinek bevonása az egyes részfeladatokba abból a célból, hogy az ágazatok szakértőinek tudása, tapasztalata megjelenjen az eredményekben, majd ezek az eredmények hatékonyan be tudjanak épülni az ágazatok különböző (jogsabályi, intézményi, működési) rendszereibe. A szélesebb körű társadalom felé irányuló kommunikáció és szemléletformálás nem értendő a részvételiség körébe, hanem a NÖSZTÉP egy külön munkacsoportjának (kommunikációs munkacsoport) feladata.

A részvételi stratégia jelen verzióját a III. Vezetői Szakértői Panel (VSZP) ülésen beérkező vélemények alapján tovább fejlesztünk, majd véglegesítünk. A megvalósítási szakaszban történő, részvételiségre vonatkozó változásokat külön jelentések formájában dokumentáljuk.

A bevonással egy folyamat indult el, amely által az eredmények hatékonyabb ágazati integrációját várjuk, amely részletgazdagabb eredményekhez is vezethet. Azonban maga a részvételi folyamat is nagyon fontos, emiatt az értékelésnek nemcsak a végeredményekre, hanem a folyamat elemeinek hatékonyságára is ki kell terjednie. A részvételi stratégia alapdokumentum, amely meghatározza az ágazati szereplők kapcsolódását a NÖSZTÉP-hez. Megmutatja, hogy hogyan vihető közelebb a projekt az érintettekhez. A projekt ágazati elfogadottsága, sikere múlik rajta, megkönnyíti a részvételiség megvalósítását.

A tanulmány felépítése a következő: először nemzetközi szakirodalmak alapján rövid kitekintést adunk a részvételiség fontosságáról és jellemzőiről. Ezután összefoglaljuk azt a két, a NÖSZTÉP keretében készült tanulmányt, amelyre a részvételi stratégia épül. Majd ismertetjük a bevonási folyamat általunk javasolt lépéseit, a NÖSZTÉP érintettjeinek bevonásához szükséges technikákat, végül a részvételiség monitorozás folyamatát.

---

¹ A NÖSZTÉP-ben a tanulmány elkészítéséig résztvevő ágazati szakértők visszajelzései alapján a részvételiség elnevezés jobban tükrözi a folyamat célkitűzéseit, így többnyire ezt a kifejezést alkalmazzuk. A bevonás elnevezést a részvételiség szinonimájaként használjuk.

3. Kitekintés és definíciók

Részvételiség alatt **a társadalom szűkebb vagy szélesebb körének bevonását értjük egy döntéshozatali folyamatba**. Természetvédelmi kérdések kapcsán többnyire a döntés által befolyásolt társadalmi csoportok, az érintettek bevonása történik². A részvételi szakirodalomban³ a legelfogadottabb definíció szerint **egy folyamat vagy döntés érintettjének számít az, akire a folyamat vagy döntés hatással lehet, vagy aki arra képes hatást gyakorolni**. Az érintetteknek a részvételiség során lehetőségük van bekapcsolódni a döntések előkészítésébe, a döntéshozatali folyamatokba, kinyilváníthatják véleményüket, amelyek beépülnek a döntéshozatali mechanizmusba.

A részvételiség fontosságát az ökoszisztéma-szolgáltatásokat érintő döntésekben számtalan tapasztalat mellett (tájhasználati tervezési folyamatok, Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítése) nemzetközi ajánlások (IPBES, EU MAES, OpenNESS) is alátámasztják. A leggyakrabban elhangzó érv a részvételiség mellett, hogy elősegíti az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció szakpolitikai integrációját és elengedhetetlen az eredmények alkalmazásához, elfogadásához, végrehajtásához. Mindezekon felül, az egyes érintettek közötti potenciális konfliktusok jobban előrejelezhetők és könnyebben feloldhatók. A részvételiség mellett szól továbbá, hogy a társadalomnak és a különböző érintett csoportoknak alapvető joguk részt venni az őket is érintő kérdésekben (*etikai megfontolás*). Emellett hatékonyabban működő (sok változatos tudást és értékrendet felölelő) folyamatok révén (*gyakorlati megfontolás*) hatásosan alkalmazható eredmények érhetőek el (ugyanis a döntés minősége, alkalmazhatósága, tartóssága, elfogadottsága növekszik – *lényegi megfontolás*). A részvételi megközelítés eredményeként születő döntések specifikusan reflektálnak az adott helyzetre (*relevancia*), az érintettek hatással lehetnek a döntésre (*legitimáció*), ezáltal az eredményben jobban megbíznak, így megnő a végrehajtás valószínűsége (*hitelesség*).

A részvételi megközelítés azokban az esetekben kifejezetten előnyös, amikor:

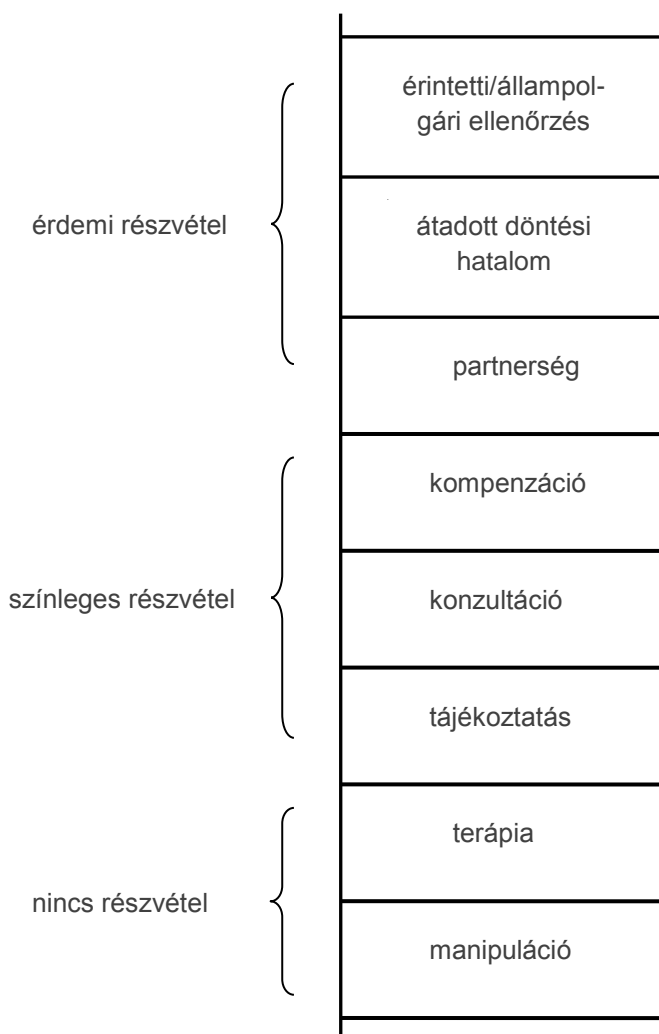
- nagy horderejű / nagy hatású / komplex döntést kell előkészíteni;
- a döntéshozó és az érintettek céljai és érdekei között jelentős az átfedés;
- a döntéshozatalhoz szükséges tudás / készség nem vagy csak részben áll rendelkezésre a döntéshozói oldalon;
- különböző, jelentősen eltérő alternatívák léteznek, amelyekre vonatkozóan tényleges választási lehetőség áll fenn.

A fenti érvek alátámasztják, hogy a részvételiség (az érintettek felmérése, az ökoszisztéma-szolgáltatások prioritizálása, a különböző munkacsoportok kialakítása során stb.) a NÖSZTÉP kulcsfontosságú részét képezi.

Az érintettek bevonásának számos válfaja és szintje létezik (ld. 1. ábra).

²Mihók B., Kiss G., Kovács E., Margóczy K., Fabók V., Kalóczkai Á. 2016: Ki mondja meg, mi a fontos? – Részvétel és természetvédelem. Természetvédelmi Közlemények 22, 2016 Magyar Biológiai Társaság Természetvédelmi Közlemények 22, pp. 131–154, 2016 DOI: 10.17779/tvk-jnatconserv.2016.22.131

³Reed M. S., Graves A., Dandy N., Posthumus H., Hubacek K., Prell Ch., Quinn C. H., Stringer L. C., Morris J. 2009. Who's in and why? A typology of stakeholder analysis methods for natural resource management. *Journal of Environmental Management* 90: 1933–1949. DOI:10.1016/j.jenvman.2009.01.001

1. ábra: A részvétel fokozatai

Forrás: Arnstein (1969) és Friedman-Miles (2006), idézi Malotay-Pataki (2008) 247. o.

Nem tekinthető részvételiségnek, amikor már előre meghozott döntések előnyeiről próbáljuk meggyőzni az érintetteket. A létra legalsó foka a döntéshozók manipulatív viselkedését fejezi ki, mely csupán az érintettek befolyásolását jelenti. Nincs szó egyenrangú felekről, a magasabb szinten álló döntéshozó-szerv hatást gyakorol az érintettekre támogatásuk megszerzése érdekében. A második létrafok esetében szintén csak egyirányú információáramlás történik, a hatalmi szerv az érintettek tudomására hozza, hogy az általuk meghozott döntések miért kedvezőek a számukra. Ez esetben sem beszélhetünk együttműködésre és konszenzusra való törekvésről. A létra következő három foka színleges részvételről szól. A beavatott érintetteket tájékoztatják és véleményüket is kifejtethetik, már megjelenik tehát a kétirányú információáramlás, semmi sem biztosítja azonban azt, hogy a döntéshozók figyelembe is veszik azokat a döntés meghozatalakor. A konzultáció során felszínre kerülő ellenérzéseket és érdekeket a döntéshozó kompenzációval próbálhatja enyhíteni. Valódi érdemi részvétel a döntéshozatalban a létra utolsó három fokán említett

partnerség, átadott döntési hatalom és érintetti / állampolgári ellenőrzés (tehát a döntés eredményeinek felülvizsgálata) megteremtése esetén valósul meg. Ezekben az esetekben a társadalmi részvétel valódi kölcsönös megértésen alapszik, melyben a felelősséget az érintettek lehetőségeikhez mérten közösen vállalják. A részvétel teljessége mindezek együttes meglétekor teljesül, és ez a feltétele annak, hogy integrált, vagyis valamennyi érintett érdekeit megfelelő mértékben kielégítő megoldások szülessenek⁴.

A mi értelmezésünkben csak **azt tekintjük bevonásnak, ahol valamiféle viszonyosság, kölcsönösség áll fenn az érintettek és a döntéshozó között, az információáramlás közöttük kétirányú.** A NÖSZTÉP megvalósítása során ezért az 1. ábra konzultáció foka és az afeletti szintek elérése a cél.

A részvételi folyamat számos lehetőséget, de kockázatot is magával hordoz (1. táblázat). Ezek előfordulása a részvételiség minőségével áll összefüggésben. Ha a részvételiség megfelelően előkészített, és megvalósítása magas szintű, akkor a kockázatokat a minimálisra lehet csökkenteni, a lehetőségek pedig maximálisan kihasználhatóká válnak. A táblázatban kifejezetten a NÖSZTÉP részvételi folyamataiban rejlő lehetőségeket és kockázatokat soroltuk fel.

A megfelelően kivitelezett részvételi folyamatban rejlő lehetőségek	A nem megfelelően kivitelezett részvételi folyamatokban rejlő nehézségek, kockázatok
Adat- és információcsere a projektgazda és az érintettek között	Idő-, energia- és költségvesztés
A természetvédelem elismertségének növelése	A természetvédelem hitelességének csökkenése
Az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció megismertetése és ágazati integrációjának elősegítése	Az ökoszisztéma-szolgáltatások sikertelen ágazati integrációja
Konfliktusok feltárása, kezelése	Konfliktusok elmélyülése
Kapcsolatépítés a projektgazda és az érintettek között	Érdektelenség, a kezdeti érdeklődés elhalása

1. táblázat: A NÖSZTÉP részvételi folyamatában rejlő lehetőségek és kockázatok

A részvételiség sikerességének egyéb tényezőit a 4.6.1. fejezetben fejtjük ki (Eredményesség monitorozása).

Az érintettek általában eltérő mértékben köteleződnek el egy részvételi folyamatban. Pozitívan befolyásolhatja az érintettek részvételi hajlandóságát, ha sikerül őket elkötelezni a célok iránt, ha megvan a szakmai érdeklődésük, ha érzékelik a potenciális ráhatás lehetőségét a folyamatra és a kimenetekre, ha megvan a szakértői kapcsolatrendszerük bővítésének lehetősége és az elismertség növelése (pl. részvétel valamely projektszervezetben, nevesítés dokumentumokban, köszönetnyilvánítás). Ezekon kívül többek között a pénzbeli ösztönzés, a publikációs lehetőség, vagy az adatokhoz való hozzáférési és felhasználási lehetőség is kedvezően hathat az érintettek elköteleződésére. Negatívan befolyásolhatja a részvételi hajlandóságot, ha az érintett kevés idővel

⁴Matolay R., Pataki Gy. 2008: Részvételi döntési technikák. 241-263. oldal in: Szántó, R., Wimmer, Á. – Zoltayné Paprika, Z.: Döntési technikák. Budapesti Corvinus Egyetem, Döntésemélet Tanszék, Budapest
Mihók B., Kiss G., Kovács E., Margóczy K., Fabók V., Kalóczkai Á. 2016: Ki mondja meg, mi a fontos? – Részvétel és természetvédelem. Természetvédelmi Közlemények 22, 2016 Magyar Biológiai Társaság Természetvédelmi Közlemények 22, pp. 131–154, 2016 DOI: 10.17779/tvk-jnatconserv.2016.22.131

gazdálkodhat, ha nem szakértője a témának vagy nem érdeklődik a téma iránt, ha nem érzékeli tényleges ráhatását a folyamatra és a kimenetekre, ha úgy érzi, a kimenetek nem alkalmazhatóak a céljaihoz, ha nem sikerül vele mély kapcsolatot kialakítani a részvételi folyamat során.

4. A részvételi stratégiát megalapozó tanulmányok tanulságai

4.1. A bevonási gyakorlatra fókuszáló nemzetközi jó példák és jó gyakorlatok összegyűjtése

A bevonási gyakorlatra fókuszáló nemzetközi jó példák és jó gyakorlatok összegyűjtése (II/1e 1.2.1. feladat) c. tanulmány tényszerű információnak összefoglalásaként elmondható, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatás térképezés és értékelés (az angol kifejezés, mapping and assessing ecosystem services után röviden: **MAES) programokra nézve a részvételiség dokumentálása hiányos.** A technikai részletek kiderítésére az angol nyelven elérhető jelentések és más dokumentumok igen korlátozottan alkalmasak, a tapasztalatcserét és az átvehetőséget nem segítik. Az áttekintett dokumentumok közül csupán egy tesz utalást részvételi stratégiára, amely főként kommunikációs elemeket tartalmazott. A MAES-programot irányító szervezet (vagy projektgazda) leggyakrabban államigazgatási szerv, ritkábban kutatóhely volt, munkájukat főként egy szakértőkből álló testület támogatta, amelyek tagsága változatos összetételű volt. A bevonás a MAES-program különböző fázisaiban valósult meg, a legtöbb ország esetén az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésébe, jövőképzésbe, illetve egyéb fázisokba kerültek bevonásra különböző csoportok.

Az áttekintett dokumentumok (szám szerint 17) különböző országok jelentései, amelyek tanúsága szerint **a leggyakrabban csoportos módszereket alkalmaztak. Így pl. műhelymunkák, fókuszcsoportok, csoportos találkozók, konferenciák** keretében biztosították az érintettek részvételét a folyamatban (13 esetben), míg a második leggyakoribb technika a kérdőívezés volt (4 esetben).

A jó példaként kiválasztott országok (Egyesült Királyság, Hollandia, Finnország, Portugália) esetében általánosan elmondható, hogy a projektre vonatkozóan viszonylag sok dokumentáció állt rendelkezésünkre, valamint a látható eredmények (beindított online platformok, megalakított munkacsoportok stb.) tükrében jól működő gyakorlatot sikerült megvalósítaniuk. Ezen országok törekedtek arra, hogy minél több érintett csoport részvételét biztosítsák **csoportos módszerek alkalmazásával**, mert ez ad lehetőséget a diszkusszióra, a közvetlen visszacsatolásra és a közös tanulásra. A NÖSZTÉP prioritizálási módszerének módosítására adott javaslatunkat ez a nemzetközi szinten megjelenő választás is alátámasztotta⁵ (a több körös online kérdőívezés, az ún. Delphi módszer helyett az ökoszisztéma-szolgáltatások prioritizálását csoportos módszerekkel végeztük el).

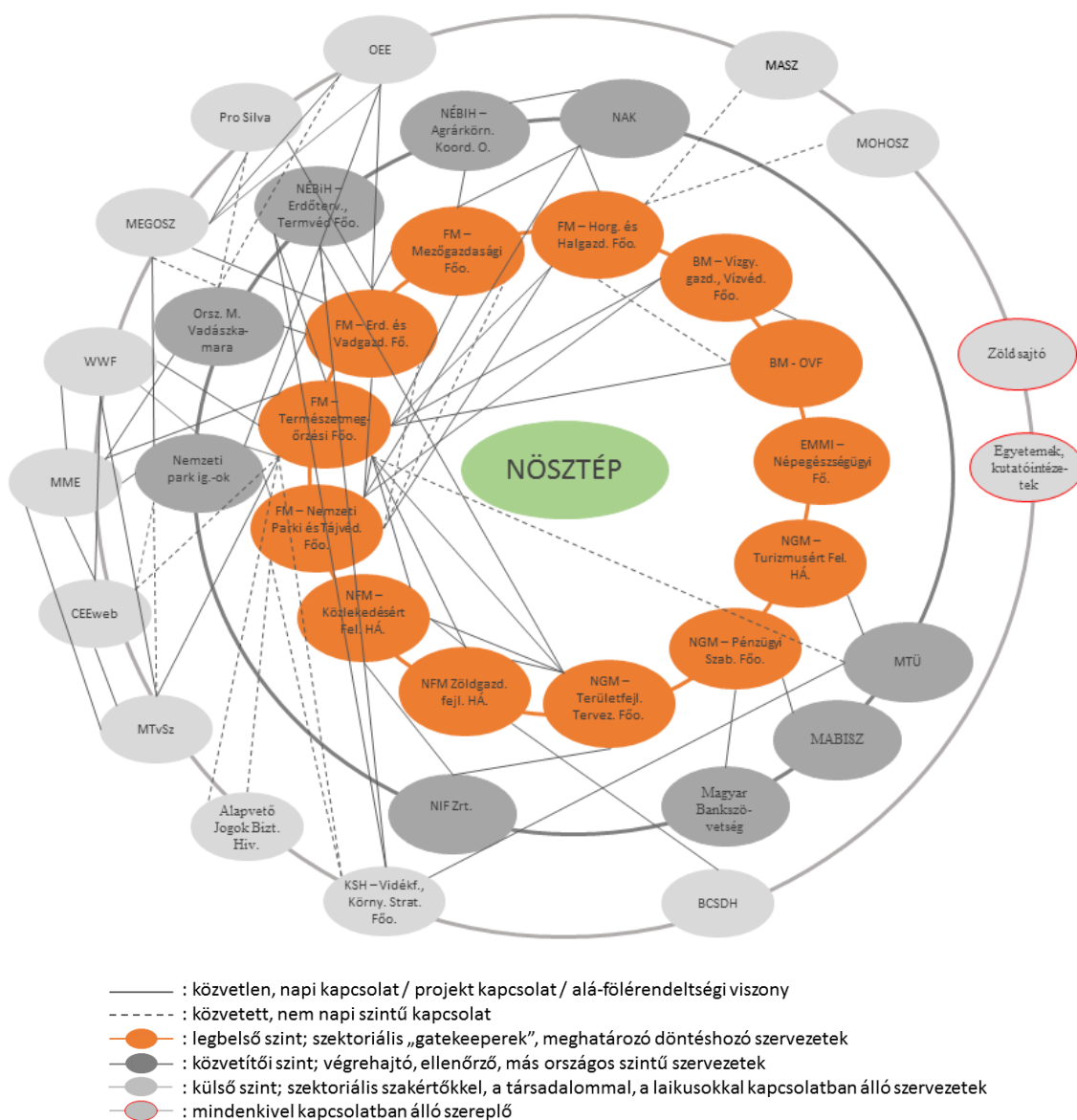
A szakirodalom alapján az is nyilvánvaló, hogy **érdeemes egyszerre több bevonási módszert alkalmazni**, az értékelési folyamat egyes lépéseire és a bevonni kívánt csoportok jellemzőihez igazítva a kiválasztást. A részvétel eredményességére vonatkozóan már a projekt elején fel kell állítani egy szempontrendszert, s azt nyomon kell követni az egész folyamat alatt.

---

⁵ Az előzetesen kidolgozott munkaterv szerint online Delphi módszer szolgálta volna az ökoszisztéma-szolgáltatások prioritizálását. Ehelyett szakértői fókuszcsoportokat tartottunk.

4.2. Érintett elemzés

Az Érintett elemzés (II/1e 1.1.3. feladat) során több lépésben azonosítottuk a NÖSZTÉP projekt érintettjeinek széles körét. Részletes elemzést a NÖSZTÉP elsődleges érintettjeire végeztünk. Elsődleges érintettnek tekintettük azokat a szervezeteket, amelyek nagyon erős befolyással lehetnek a NÖSZTÉP sikerére, tevékenységük nagymértékben érinti az ökoszisztémákat és szolgáltatásaikat, irányító szervezetek vagy összefogó szervezetek, az ökoszisztéma-szolgáltatások ágazati, szakpolitikai integrációjára meghatározó hatással lehetnek. Az elemzés alapját az ágazatok szakértőivel készített személyes interjúk adták. Az interjúk témája volt az ökoszisztéma-szolgáltatások koncepció ismerete és használata, az ágazatok számára legfontosabb ökoszisztéma-szolgáltatások köre, az esetleges konfliktusok, a NÖSZTÉP eredményeinek felhasználási lehetőségei. Az elsődleges érintettek NÖSZTÉP-hez való viszonyulását és a szereplők közötti kapcsolatokat a 2. ábra szemlélteti.

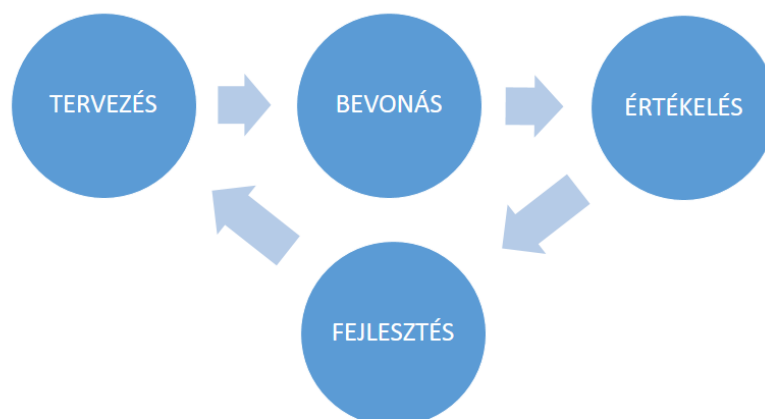
2. ábra: Az elsődleges érintettek kapcsolati hálója

A narancssárga színnel jelölt érintettek alapvetően meghatározzák azt, hogy a NÖSZTÉP eredményei, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció hogyan épül be az ágazatba (a sötét- és világosszürke, valamint az ennél alacsonyabb szintekre), ezért ezen szereplők bevonása és elkötelezése a NÖSZTÉP iránt az eredmények ágazati legitimitációját segíti elő. A sötétszürke színű érintettek szintén komoly szakmai befolyással és döntési hatalommal rendelkeznek. Hatékony bevonásukra azért szükséges hangsúlyt fektetni, mert a NÖSZTÉP eredményeinek gyakorlati hasznosításának elterjesztésében vállalhatnak komoly szerepet. A világosszürke érintettek szakmai vagy egyéb szervezetek, amelyek legközvetlenebbül kapcsolódnak a szakmai élethez. Ők is szektorális kulcsszereplők, ám a felülről érkező szabályok, információk ágazaton belüli terjesztésében, az információk társadalom felé való eljuttatásában vállalnak fontos szerepet. Ezek az érintettek meghatározó szerepet látnak el abban, hogy ami a körök belsejéből érkezik, hogyan "jut ki" a társadalomba, illetve hogyan épül be a gyakorlatba. Bevonásuk tehát lényegi fontosságú kommunikációs tevékenységük miatt.

A részvételi stratégiában az elsődleges érintettek bevonásának részleteivel foglalkozunk. Az érintettek legszélesebb körére alkalmazandó, túlnyomórészt tájékoztatói és szemléletformálási célú (ebből adódóan egyirányú információáramlással járó) technikák a projekt kommunikációs és szemléletformáló stratégiájának részét képezik, és abban kerülnek kifejtésre.

4.3. A részvételi folyamat lépései

A részvételi folyamat négy lépésből áll. A (1) tervezés során határozzuk meg a részvételi stratégia „*a priori*” részleteit és a bevonás megvalósításának folyamatát. A (2) második szakaszban történik maga a bevonás, az (3) értékelés fázisában pedig meghatározott szempontok alapján minősítjük a folyamatot. A részvételiség végrehajtásának nyomon követése és értékelése (4) visszacsatolások révén teszi lehetővé a folyamatos fejlesztést / adaptálást (3. ábra).

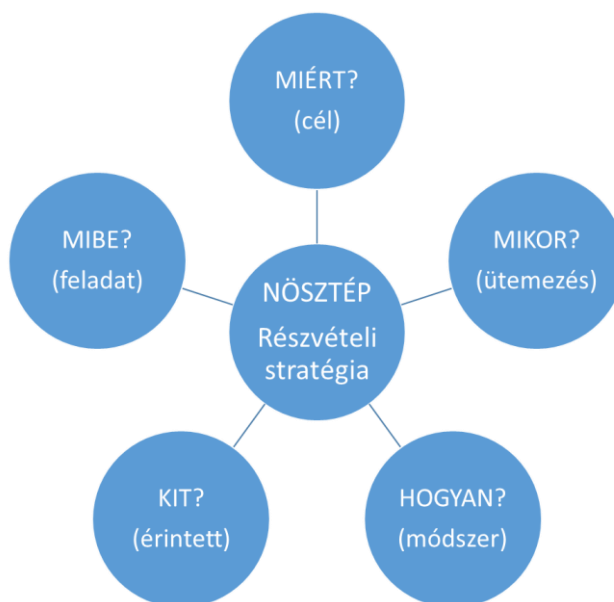

3. ábra A részvételi folyamatok lépései⁶

6

http://www.ipbes.net/sites/default/files/downloads/IPBES_Revised_draft_stakeholder_engagement_strategy.pdf

A részvételi folyamat **tervezési szakaszában** öt fő kérdésre kell választ adnunk (4. ábra).

4. ábra: A részvételi stratégia megtervezése⁷

1. Mi a részvételiség célja? („**MIÉRT?**”)

A részvételiség megvalósítása azért fontos, hogy nagyobb legitimitást érjünk el a releváns ágazatoknál az ökoszisztéma-szolgáltatás értékelés céljait, folyamatát és eredményeit illetően, s ezáltal biztosítsuk az értékelés hitelességét és érvényességét. A NÖSZTÉP projekt kiemelt célja a bevonás által az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésének integrálása a különböző szakpolitikákba, ágazati döntéshozatali folyamatokba egy szakigazgatási eszköz megteremtésével, illetve olyan inter- és transzdiszciplináris párbeszéd megvalósításával, amelyek a jövőben segíthetik a különböző ágazati konfliktusok feloldását. Az ökoszisztéma-szolgáltatások szakpolitikai integrációja végső soron a természetvédelmi érdekek erősítését szolgálja és egyben a természetvédelmi szempontok ismertségét, elfogadottságát növeli. Ezen túlmutatóan, a bevonásra vonatkozó konkrét célkitűzések megfogalmazása nagyon fontos mind a részvételi folyamat, mind a projekt sikerességének nyomon követéséhez és értékeléséhez.

A NÖSZTÉP keretében végzett részvételiség további céljai:

- különböző szempontok érvényesítése a projektben a kreativitás és innováció elősegítésére;
- a legalkalmasabb szakértők bevonása a projektbe;
- a helyi közösségek és egyéb speciális tudások letéteményeseinek bevonása;
- a projekteredmények támogatottságának növelése mind szélesebb körben;
- közös értékek kialakítása, amely segítheti az eredmények elfogadtatását, felhasználását;
- a projekt és eredményeinek népszerűsítése;
- kiemelkedő minőségű eredmények létrehozása a döntéshozói munka támogatásához;
- különböző társadalmi rétegek érdeklődésének felkeltése.

⁷http://www.ipbes.net/sites/default/files/downloads/IPBES_Revised_draft_stakeholder_engagement_strategy.pdf

2. A projekt időtartamán belül mikor jelennek meg az egyes érintettek? („**MIKOR?**”)

A részvételiség által hozzáadott értéket jelentősen növeli a minél korábban történő bevonás, ugyanakkor alaposan meg kell fontolni, mely érintett milyen fázisba / feladatba, milyen módszerrel kerül bevonásra. Az érintettek részvételisége a NÖSZTÉP-ben meghatározott feladatokhoz rendelve történik, így a bevonás idejét az egymásra épülő feladatok megvalósulása is befolyásolja. Az érintettek körének első lehatárolása az előkészítő szakaszban megtörtént (2016 ősz). Ezt követően interjúk készültek néhány kiemelt szervezet képviselőjével (2016 ősz-tél). Részben az interjúk tanulságaira, részben szakértői véleményekre és szakirodalomban publikált nemzetközi tapasztalatra alapozva az érintettek aktív, kétirányú kommunikációt is lehetővé tevő bevonása a Vezetői Szakértői Panel felállításával 2017 elején megkezdődött és ez a szervezet végig is kíséri a teljes projektfolyamatot (2020 végéig bezárólag). 2017 áprilisában priorizáló szakértői műhelymunkák keretében megvalósult azon ökoszisztéma-szolgáltatások kiválasztása, melyek értékelése és térképezése a megvalósítási szakasz fő feladata lesz. 2017 júniusában a NÖSZTÉP térképezési munkacsoportja szakértői egyeztetést (biofizikai műhelymunkát) tartott 7 különböző nemzeti park munkatársával (összesen 9 fővel), az MTA Talajtani Kutatóintézet (1 fő) és a NÉBiH munkatársával (1 fő) az ökoszisztéma alaptérképek elkészítéséről, a térképezés módszeréről és adatforrásairól, valamint a térképezni kívánt élőhelyek kategóriarendszeréről. A találkozó információ és tudáscsere céljából jött létre, és a külső szakembereken kívül részt vettek rajta a Földművelésügyi Minisztérium, az Ökológiai Kutatóközpont és a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztályaprojektvezető partnerei. A projekt megvalósítási szakaszában 6 szakértői munkacsoport alakul külső szakértők bevonásával. Az egyes munkacsoportok egy-egy, a priorizálás során kiválasztott ökoszisztéma-szolgáltatás csoport értékelési módszertanának kialakítását végzik a projektben résztvevő szakértőkkel közösen, csoportonként összesen 4 alkalommal. A munkacsoportok ezen felül érvényesítik a projektpartnerek munkáját, és tanácsadói szerepet töltenek be. Összesen körülbelül 40 külső szakértő bevonása várható. Emellett szakértői műhelymunkák alakulnak a szakértői munkacsoportok előrehaladásának segítése és a különböző csoportok munkájának és eredményeinek szintetizálása céljából. A megvalósítási időszakban összesen 4 műhelymunka megrendezése várható körülbelül 15 külső és projektben résztvevő szakértő részvételével. A megvalósítási szakasz utolsó harmadában jövőképtervező és jövőképtértelmező műhelymunkák keretében történik annak vizsgálata, hogy vajon különböző döntési mechanizmusok következtében kialakuló jövőképekben hogyan változnak az ökoszisztéma-szolgáltatások és ezek a változások milyen társadalmi jóléti állapotokhoz vezethetnek. A jövőkép alkotás és jövőkép értékelés két műhelymunka keretében, összesen körülbelül 45-50 ágazati szereplő, szakértő részvételével valósul majd meg.

3. Milyen részvételi technikákat alkalmazhatunk? („**HOGYAN?**”)

Az érintett csoportok bevonása szakmai háttértől, pozíciótól, tudástól függően más-más módszerekkel ajánlott. Az interjúk alapján, illetve az érintett elemzésben feltártuk, mely érintett számára melyik a preferált / legalkalmasabb részvételi módszer. A bevonás lehetséges eszköztárát a 4.4-es fejezetben mutatjuk be, specifikusan a bevonással érintett csoportra és a feladatra alkalmazva. Ugyanebben a fejezetben a módszerek leírása is megtalálható.

4. Az érintettek mely csoportja kerül bevonásra? („KIT?”)

Az értékelési folyamatba bevonni kívánt érintettek körének pontos lehatárolására van szükség, hogy a bevonás a lehető legcélzottabb és leghatékonyabb módon történjen. Az első lépés ezért az érintettek azonosítása, potenciális szerepük feltárása. A NÖSZTÉP-ben ez a lépés az előkészítő szakasz első harmadában egy, a projektpartnerek számára szervezett ötletbörze keretében valósult meg. Ennek eredményeként összeállt egy 167 személyből / szervezetből álló érintett lista, majd meghatározott szempontok alapján az elsődleges érintettek kiválasztása. Az érintettek 14 ágazatból (természetvédelem, erdő- és vadgazdálkodás, mezőgazdálkodás, halászat / horgászat, vízügy, területfejlesztés / közlekedés / infrastruktúra, turizmus, ipar, bank- és pénzügyi szektor, üzleti / gazdasági, egészségügy, média, kutatás / oktatás / tanácsadás, egyéb) és négy szervezeti típusból (államigazgatás, civil és gazdálkodói, oktatói / kutatói) kerültek ki. Az érintettek körét részletesen bemutattuk a projekt keretein belül készült tanulmányunkban. A bevonásra kerülő csoportok megnevezését ld. az említett tanulmány 4.2. mellékletében. A NÖSZTÉP részvételi stratégiában az elsődleges érintettek⁸ fókuszálunk (az elsődleges érintettek listáját lásd a 6.1. mellékletben), ám az előkészítő szakaszban nem elsődleges érintettként azonosított szereplőket is bevontunk, így esetenként ezen érintettek eddigi bevonását is bemutatjuk.

5. Mely feladatoknál történik bevonás? („MIBE?”)

A NÖSZTÉP keretein belül a projekttervnek megfelelően az érintettek már az előkészítési szakaszban jelezték igényeiket: a projekteredmények felhasználhatóságát, a projektszervezetben való részvételt, illetve a részvétel formáját illetően, ezzel információt szolgáltatva a részvételi stratégiához. Az előkészítő szakaszban a bevont szakértők a következőkhöz járultak hozzá:

- az interjúzás által:
  - az ökoszisztéma-szolgáltatások ágazati ismertségének, alkalmazásának feltárása;
  - a NÖSZTÉP felhasználási lehetőségeinek azonosítása,
  - az ágazatok közötti konfliktusok feltárása;
  - az ágazatok számára legfontosabb ökoszisztéma szolgáltatások azonosítása
- priorizáló műhelymunkák által:
  - az értékelésre szánt (10-15 darab) ökoszisztéma-szolgáltatások kiválasztása
- a Vezetői Szakértői Panel által:
  - projekteredmények véleményezése
  - szakértői tudás integrálása
- a biofizikai workshop által:
  - a térképezni kívánt élőhelyek kategóriarendszerének véleményezése
  - potenciális adatforrások azonosítása

A megvalósítási szakaszra vonatkozóan (tervezett)

---

⁸Elsődleges érintetteknek tekintettük azokat a szervezeteket, amelyek nagyon erős befolyással lehetnek a NÖSZTÉP- sikerére, tevékenységük nagymértékben érinti az ökoszisztémákat és szolgáltatásaikat, irányító szervezetek vagy összefogó szervezetek, az ökoszisztéma-szolgáltatások ágazati, szakpolitikai integrációjára meghatározó hatással lehetnek.

- szakértői munkacsoportok által:
  - az ökoszisztéma és ökoszisztéma-szolgáltatás értékelés módszereinek kidolgozása
  - az adatok feltárása és a háttéradatbázisok struktúrájának kialakítása
  - a térképezés alapját biztosító ökoszisztéma állapot és ökoszisztéma-szolgáltatás indikátorok meghatározása
- szakértői műhelymunkák által:
  - a szakértői munkacsoportok eredményeinek szintetizálása
  - véleménynyilvánítás, tanácsadás, validálás
- jövőkép alkotó és értékelő műhelymunkák által:
  - az ökoszisztéma-szolgáltatások társadalmi jóléthez való hozzájárulásának feltárása

4.4. Részvételi technikák nevesítése és meghatározása („bevonás”)

A részvételi technikákat csoportosíthatjuk aszerint, hogy azokat a NÖSZTÉP előkészítő vagy megvalósítási szakaszában használjuk, s aszerint, hogy azok egyéni vagy csoportos technikák-e (2. táblázat).

Az előkészítő szakaszban kiválasztott ökoszisztéma-szolgáltatásokat ugyanezen szakaszban meghatározott és pontosított természettudományi, gazdasági és társadalomtudományi módszerekkel mélységében értékelik majd a program partnerei. A megvalósítási szakaszban alkalmazott részvételi módszerek típusa az előkészítő szakasz további eredményeitől függ, ezért a lenti táblázatban szereplő részvételi módszereket illetően változtatások, pontosítások várhatóak.

	Előkészítő szakasz	Megvalósítási szakasz
egyéni	interjú	írásbeli véleményeztetés
csoportos	Vezetői Szakértői Panel (VSZP) és írásbeli véleményeztetés	értékelési, térképezési műhelybeszélgetés sorozatok
	priorizáló műhelymunkák	Vezetői Szakértői Panel (VSZP) és írásbeli véleményeztetés
	szakértői (biofizikai) műhelymunka	szakértői munkacsoportok
	-	szakértői műhelymunkák
	-	jövőképkalkotó és értékelő műhelyek
	-	konferenciák

2. táblázat: Alkalmazott bevonási technikák az egyes programszakaszokban

Az előkészítő szakaszban zajló **interjúk** témájáról, az interjúalanyok köréről bővebb információt közöltünk a 4.2-es fejezetben.

A **VSZP** a különböző ágazatok szakértőiből álló, az előkészítő szakaszban 26 főből álló csoport, akik az értékelési folyamatot szakértelmükkel, tanácsaikkal segítik. A Panelt a projektirányító partnerek hívták életre azzal a céllal, hogy a tagok mint ágazati szakértők tapasztalataikkal, tudásukkal segítsék az értékelési folyamatot, támogassák az eredmények ágazati integrációját. Az előkészítő év folyamán a VSZP háromszor ülésezik. Az előkészítő szakasz tapasztalatai alapján évente 2-3 VSZP ülés reális, így a megvalósítási szakasz három éve alatt 6-9 találkozó javasolt. A VSZP az előkészítő szakasz tapasztalatainak

kiértékelését követően újra alakul a megvalósítási szakasz elején, az előkészítő szakaszban működő VSZP-re épülve.

Az **írásbeli véleményeztetés** a program előkészítő és megvalósítási szakaszában keletkező eredményeket összefoglaló anyagok készítését, tanulmányok érintetteknek való megküldését és értékelését takarja. Írásbeli véleményezésre az előkészítő szakaszban csak a VSZP tagoknak volt lehetősége. A megvalósítási szakaszban ellentételezés fejében javasolt nem csak a VSZP tagok körébe tartozó szakértők felkérése véleményezésre is.

A **priorizáló műhelymunka** az értékelni kívánt ökoszisztéma-szolgáltatások kiválasztását célzó csoportos kvalitatív módszer, melynek alkalmazása az előkészítő szakaszban már megtörtént. Résztevői ágazati és szakigazgatási szakértők, kutatók, civil szervezetek képviselői voltak, akik előre meghatározott kérdések mentén haladva állítottak össze egy élőhelyekre bontott ökoszisztéma-szolgáltatás listát, amelyek a program megvalósítási szakaszában értékelésre és térképezésre kerülnek.

A **biofizikai műhelymunka** a térképezni kívánt élőhelyek kategóriarendszerének, az ehhez szükséges adatforrások elérhetőségének megvitatását célozta. Résztevői a projektpartnerek térképezési és koordinációs munkacsoportjából, valamint erdészeti, talajtani és természetvédelmi (nemzeti parki) szakértőkből állt.

A megvalósítási szakaszban állandó tagösszetételű **szakértői munkacsoportok** segítik majd a program partnereit a kiválasztott ökoszisztéma-szolgáltatások értékelési és térképezési munkafázisaiban. A szakértői munkacsoportoknak kiemelt szerepe lesz egyrészt a meglévő eredmények véleményezésében, másrészt elsődleges és/vagy másodlagos adatok generálásában, adatkiértékelésben. A Szakértői Munkacsoportok (SZMCS-k) elsősorban a modellek megalkotásánál (bemenő adatok/adatigény, összefüggések szabályszerű megfogalmazása) bírnak kulcsfontossággal, az egyes szakterületek szakértői tudását integrálják az értékelést végző projektpartner által bemutatott ökoszisztéma-szolgáltatás térképezés és modellezés kereteibe. A közösen és iteratív módon megalkotott modell(eket) véleményezik, javaslatokat tesznek javításukra.

A tematikailag közel álló szolgáltatások összevonásával hat szakértői munkacsoport kialakítását tervezzük, melyek 6-7 havonta tartanak ülést. Az egyes SZMCS-kben a modellalkotás párhuzamosan történik.

A **szakértői műhelymunkák** a megvalósítási szakaszban megvalósuló csoportos események, és egyfajta áttekintő-összefoglaló szerepet töltenek be, melyen a felmerülő módszertani kérdések megvitatása is lehetséges. A készülő modellek validálására, a térképek véleményezésére szolgálnak, melyeket az egyes SZMCS-k már kisebb körben (SZMCS-ülésein és az utólagos munka során) kidolgoztak (de még nem kerültek bemutatásra az adott fázishoz kapcsolódó Vezetői Szakértői Panel-ülésein) és így az eredmények szintetizálására biztosítanak lehetőséget. Egy Szakmai műhelytalálkozó két főbb részből áll:

A különböző (akár egész más jellegű) szolgáltatások eredményeivel való összevetések segítik a szakmai és formai egységességet, és lehetővé teszik az ökoszisztéma-szolgáltatás szinergiák vagy különbségek jelenlétének felismerését, az összefüggések áttekintését (ill. ezeknek is ellenőrzését).

A szakmai műhelytalálkozók részttevői a következőkből tevődnének össze:

- az SZMCS-k legalább egy-egy tagjából,

- horizontális szakértőkből (az ökoszisztéma szolgáltatásokkal már hosszú ideje foglalkozó, és több munkafázisban, több szolgáltatással kapcsolatban is szerephez jutó szakértők. Ők az egyes partnerintézményekhez rendelt szakértői csoportoknak nem tagjai, de végigkövetik a teljes projektmegvalósítási folyamatot vagy annak nagy részét (pl. talajtani, környezetgazdaságtani szakértő).
- a partnerintézmények köréből:
  - a Földművelésügyi Minisztérium munkatársaiból (akik a szakpolitikai szempontokat képviselni tudják, annak érdekében, hogy a modellalkotást olyan irányba tereljék, hogy különböző léptékű szakpolitikai célokra használható modellek, eredménytérképek készüljenek),
  - a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztályának legalább egy képviselőjéből,
  - az Ökológiai Kutatóközpont szakértői csoportból.

A tervek szerint a megvalósítási szakaszban **jövőképalkotó és értékelő műhelymunkák** keretében történik annak feltárása, hogy milyen intézkedések szükségesek a kiválasztott ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartásához. A jövőképepítő műhelymunka alternatív jövőképek kidolgozására használható csoportos kvalitatív módszer. Célja, hogy a résztvevők meghatározott szempontok és irányított kérdések alapján különböző jövőképeket dolgozzanak ki. A jövőképek általában több körös műhelymunkák során alakulnak ki, amelyek közül az első lépés a jövőt alakító legfontosabb hatótényezők (driverek) meghatározása. Ezt a lépést követi a jövőképek kialakítása, majd harmadik körben a jövőképek **jóléti** szempontok szerinti értékelése.

A NÖSZTÉP keretében reálisan egy-két **konferencia** megrendezésére van lehetőség, amelyet a program zárásaként javasolt tartani, ahol a NÖSZTÉP valamennyi eredménye megosztható az érdeklődők széles körével. A program népszerűsítése céljából azonban érdemes figyelemmel követni az olyan tudományos vagy szakmai konferenciákat (pl. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia, Tájökológiai Konferencia), ahol egy-egy szekció keretében prezentálható a program.

4.5. Érintettek és részvételi technikák

A részvételi stratégia lényegi eleme, hogy az egyes érintett csoportokat milyen technikákkal vonjuk be. Az érintettek és a részvételi módok párosításakor vezérelveink a következők voltak:

- biztosítsuk az érintettek számára, hogy a program számukra legrelevánsabb szakaszába és feladatába tudjanak bekapcsolódni;
- elsődleges érintettként azonosított szereplő lehetőség szerint legalább három módon részt tudjon venni a NÖSZTÉP-ben;
- a prioritizáló műhelymunkákban azokra az érintettekre szükséges koncentrálni, akik szorosan kapcsolódnak egy-egy élőhelyhez.

Az előkészítő szakaszban a részvételi lehetőségek több helyen átfedtek egymással (lásd a lenti felsorolást), ezért úgy tekintjük, hogy egy részvételi technikával az adott érintettek a program több feladatához, fázisához is hozzájárultak. Az említett átfedések a következők:

- Az interjúk egyik témája a legfontosabb ökoszisztéma-szolgáltatások azonosítása volt, így akivel interjú készült, az alapvetően részt vett az ökoszisztéma-szolgáltatások körének kiválasztásában (általános prioritizálásban) is.
- Az interjúalanyok és a VSZP tagok köre részben átfedett.
- Írásbeli véleményezésre azoknak volt lehetősége, akik a Vezetői Szakértői Panelben is részt vettek.

A 3. táblázatban az előkészítő szakaszban bevont érintettek összesített adatai láthatók (kivéve a prioritizáló műhelyek (40 fő)), amelyből kiderül, hogy a program első évében az egyes ágazatok különböző szektoraiba tartozó érintett szervezetei közül hányat sikerült valamilyen módon bevonni. A 6.2. melléklet az ebben a táblázatban található információkat részletesebben tárgyalja: megnevezi az egyes szervezeteket, és kifejti, hogy milyen részvételi technikák alkalmazásával kapcsolódott be az adott érintett az előkészítő szakasz különböző munkafázisaiba.

ágazat / szféra	államigazgatás (fő)	civil és érdekvédelem (fő)	gazdasági/gazdálkodói (fő)	Oktatás / kutatás (fő)	Összesen (fő)
természetvédelem	15	3	0	2	20
erdőgazdálkodás	4	3	1	1	9
mezőgazdálkodás	3	2	1	6	12
vízgazdálkodás	3	0	0	0	3
halászat / horgászat	1	2	1	0	4
turizmus	0	0	1	0	1
bank- és pénzügyi szféra	0	0	0	0	0
egészségügy	0	0	0	0	0
településrendezés, településvezetés	3	2	4	0	9
infrastruktúra	1	0	0	0	1
üzleti / gazdasági szféra	0	1	0	0	1
ipar	0	0	0	0	0
média	0	0	0	0	0
egyéb	1	0	0	1	2
összesen	21	13	8	6	62

3. táblázat: Az előkészítő szakaszban bevont szervezetek száma ágazat és szféra szerint

A megvalósítási szakaszban javasolt az érintettek körének szélesítése, és a 3. táblázatban, illetve a 6.2. mellékletben szereplő érintettek körének bővítése. Ezen túlmenően:

- A VSZP az előkészítő szakasz tapasztalatainak kiértékelését követően újra alakul a megvalósítási szakasz elején, az előkészítő szakaszban működő VSZP-re épülve.
- A szakértői munkacsoportok és a szakértői műhelymunkák további érintettek bevonását teszik majd szükségessé (körülbelül 55-60 fő). Az értékelési és térképezési feladatokat támogató szakértői munkacsoportokba olyan embereket javasolt meghívni, akik inkább gyakorlati tapasztalatokkal, szakmai ismeretekkel rendelkeznek. A tagok kiválasztásához az Érintett elemzésben felsorolt részletes érintett lista megfelelő kiindulási alapot biztosít. A tematikus szakértői

munkacsoportok és műhelymunkák résztvevőinek elköteleződését, állandó jelenlétét ösztönzendő, meghatározott összegű díjazás biztosítása szükséges.

- A jövőkép alkotó és értékelő műhelymunkák során lehetőség szerint olyan szakemberek bevonására lesz szükség, akik ágazati munkájuk során a társadalmi jóllét egyes dimenziói kapcsán ismeretekkel rendelkeznek, rálátásuk van ágazatuk stratégiai fejlődésére.
- A megvalósítási szakaszban érdemes lehetőséget biztosítani valamennyi érintett (és nem csak a VSZP tagok) számára a program egyes dokumentumainak véleményezésére (pl. a nyilvános tanulmányok, dokumentumok, eredmények megosztása online felületen, hírlevélben). A program zárókonferenciájára szintén valamennyi, az előkészítő vagy megvalósítási szakaszban részt vevő érintettet javasolt meghívni. A konferencián fontos lehetőséget biztosítani a kétirányú kommunikációnak, a kérdezési és visszajelzési lehetőségnek, az interaktív csoportmunkának. A program hitelességének erősítése érdekében a konferencia előadói között a program vezető partnerei mellett ágazati szakemberek (érintettek) mint előadók megjelenését szükséges támogatni.

4.6. Értékelés és fejlesztés: az előkészítő szakasz tapasztalatai és javaslatok

Az előkészítő szakaszban végzett interjúzás során megállapításra került, hogy egyes ágazatok (így pl. a természetvédelem, a mezőgazdaság, az erdő- és vadgazdálkodás) már ismerik és használják az ökoszisztéma-szolgáltatások fogalmát. A területfejlesztés / infrastruktúra és a turizmus ágazatokban a fogalom még ismeretlen és ezért nem is használják. A vízügyi szakértőkkel készített interjúk arról tanúskodnak, hogy bár az ökoszisztéma-szolgáltatások kifejezés már bekerült az ágazat látókörébe, használata nem jellemző. Ezen ágazatok NÖSZTÉP-ben való részvételét a fogalom megismertetésével szükséges megalapozni. **Erre jó alkalmaknak mutatkoznak a vízhez kapcsolódó ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésével foglalkozó SZMCS-k, ezért megfontolandónak tarjuk ezen csoportokba vízgazdálkodási szakemberek bevonását.**

A prioritizáló műhelymunkákon részt vevő ágazati szakértők lelkesedése és alapos felkészültsége volt tapasztalható. Valószínűleg ez a szakértők átgondolt kiválasztásának és a műhelymunka alapos előkészítésének volt köszönhető. (Mindemellett fontos megjegyezni, hogy egyesek vonakodtak részt venni a műhelymunkákon arra hivatkozva, hogy nem rendelkeznek elég ismerettel a témával kapcsolatban, túlterheltek, vagy kételyeik vannak a részvétel hatékonyságával). A meghívottak folyamatos aktivitást mutattak az eseményeken, s mind az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepcióhoz, mind a CICES kategóriarendszeréhez, mind a szolgáltatások értékelési, térképezési feladatainak megvalósításához kapcsolódóan fontos és releváns kérdéseket, dilemmákat vetettek fel. **Ezen pontok újbóli kielemezése a program kommunikációs és szemléletformáló szakemberei által segítheti a NÖSZTÉP kommunikációs hatékonyságának növelését és ágazati integrálásának erősítését.** Mind a műhelymunka tartalma, mind maga a program érdeklődést és pozitív visszajelzéseket váltott ki a résztvevőkből. **Hasznos lehet a pozitív véleményekre építve továbbra is fenntartani a kapcsolatot a prioritizáló műhelymunkák résztvevőivel a megvalósítási szakaszban (pl. időszakos hírlevelek által).**

A programban e tanulmány elkészültéig két Vezetői Szakértő Panel ülés került megrendezésre. Ennek tapasztalatai azt mutatják, hogy a tagok jelentős ismeretekkel rendelkeznek az ökoszisztéma-szolgáltatások kapcsán. A résztvevők aktívan részt vettek az üléseken és értékes visszajelzéseket adtak az addigi eredményekre, a program felépítésére, megvalósítására vonatkozóan. A NÖSZTÉP részvételisége, a társadalmi bevonás módja és módszerei kapcsán a résztvevők a pozitív visszajelzések mellett megfontolandó véleményeket is megfogalmaztak. Ezek közül kiemelendő **a laikus társadalom bevonásának fontossága**. Előbbi felhívja a figyelmet arra, hogy igen felelős feladat hárul a NÖSZTÉP kommunikációs és szemléletformáló munkacsoportjára. **A program eredményeit könnyed, a hétköznapi ember számára is emészthető módon kell kommunikálni.** A bevont szakértők, főként a megvalósítási szakaszban szervezett szakértői műhelymunkák és munkacsoportok résztvevőinek pénzbeli ösztönzése jogos elvárás, s a részvételi projektek gyakran alkalmazzák ezt az elismerési formát. Az előkészítő szakaszban a szakértők és VSZP tagok honoráriumot nem kaptak. **A megvalósítási szakaszban a szakértők esetében szükségesnek, a VSZP tagok esetében pedig átgondolandónak tartjuk a befektetett idő és munka pénzbeli elismerését, írásos szakvélemény készítése esetén.**

Az előkészítő szakaszban megvalósult bevonás számos ágazati csoportra kiterjedt, ám ahogy az a 6.2-es mellékletből is látható, egyes elsődleges érintett csoportokat ez idáig nem sikerült bevonni. Ilyen a szakigazgatás részéről a NÉBiH Erdőtervezési és Természetvédelmi Főosztálya, a Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztésért felelős Államtitkársága, az NFM Közlekedésért Felelős Helyettes Államtitkársága, az NGM Turizmusért Felelős Helyettes Államtitkársága, a NFM Zöldgazdaság Fejlesztési Helyettes Államtitkársága, az NGM Pénzügyi Szabályozási Főosztálya. (A NÉBiH Erdőtervezési és Természetvédelmi Főosztályának és az NGM Turizmusért Felelős Helyettes Államtitkárságának munkatársai hivatalosak voltak a prioritizáló műhelyekre, de sajnos nem jelentek meg.) Az érdekképviselői és civil szervezetek közül az MTVSZ-szel, a Pro Silva-val és az Országos Vadászklubjával nem történt eddig kapcsolatfelvétel. Külön kiemelendő, hogy a pénzügyi és bankszféra, az ipar, a média, valamint az egészségügy képviselőinek semmilyen formájú bevonása nem valósult eddig meg. Bár a program partnereinek honlapján jelentek már meg híradások a NÖSZTÉP kapcsán, szélesebb körű kommunikáció az írott és elektronikus sajtó által nem történt, amely a média bevonásának hiánya miatt történt. A kapcsolatfelvételtől tartózkodott az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala.

Az itt felsorolt érintettek részvételére a megvalósítási szakaszban nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni. A fentiek közül külön kiemelendő a pénzügyi és bankszféra, amely alapvetően meghatározza a gazdasági fejlődés irányát, s ezáltal a természeti erőforrások használati módját. Az élőhelyek jó állapotban való megőrzéséhez és az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartásához nélkülözhetetlen, hogy ezen ágazattal is megtörténjen a kapcsolatfelvétel. A pénzügyi szektor mellett az egészségügy az, amellyel ez idáig kapcsolat nem létesült, ám a NÖSZTÉP eredményességét alapvetően meghatározhatja. A természet az ember testi-lelki és mentális egészségéhez való hozzájárulása ma már nem kérdéses. Ám ennek ellenére továbbra sem tudatosulnak az ökoszisztéma-szolgáltatások társadalmi jóllétet befolyásoló hatásai. Az egészségügyi szektor NÖSZTÉP-be való bevonása megalapozhatja az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció kézzel foghatóvá tételét a laikus társadalom számára azzal, hogy rámutat a természet egészségre gyakorolt hatására. A

NÖSZTÉP egy másik részfeladatához kapcsolódó jólléti dimenziók között is nagy eséllyel megjelenik majd az egészség valamely komponense, ami tovább erősíti ezzel az ágazattal való együttműködés szükségességét.

Az említett ágazatok bevonása a megvalósítási szakaszban VSZP tagsági felkéréssel és a csoportos találkozók (SZMCS-k, szakértői műhelymunkák, jövőkép alkotó és értékelő műhelyek) való részvételük biztosításával javasolt.

4.6.1. Eredményesség monitorozása

A részvételi folyamat monitorozásának mind a részvételiség eredményességét, mind a projekteredmények alkalmazását nyomon kell követnie. A közvetlen eredménymutatókon (pl. kidolgozott dokumentumok száma) túl nehéz mérni a projekt sikerességét, mert általában hosszú távon értékelhető, igen komplex ok-okozati összefüggések elemzésével jár, mint pl. társadalmi szintű változások detektálása. Másrészről egy eredmény (eszköz) alkalmazása elmaradhat azzal együtt, hogy maga az eszköz hatásos, viszont a szándék hiányzik.

A szakirodalom⁹ és eddigi kutatói tapasztalataink alapján a következő eredményességet befolyásoló tényezőket emeljük ki a **részvételi folyamatra** vonatkozóan:

- a megbízó elkötelezettsége: a programot irányító szervezetek, partnerek elkötelezettsége a részvételiség iránt a bevonási folyamat sikerének kulcsa. E nélkül érdemi részvételt megvalósítani nem lehetséges és a bevonási folyamat hiteltelen lesz.
- korai bevonás: az érintetteket az értékelési folyamat korai, lehetőleg a tervezés fázisába szükséges bevonni annak érdekében, hogy ne csak az eredmények véleményezésében, hanem az értékelési folyamat menetének, módszereinek kiválasztásában is beleszólásuk lehessen, ezáltal úgy érezzék, valóban van beleszólásuk a programba.
- a részvételiségért felelős szervezet függetlensége: a részvételi folyamat hitelességét növeli, ha a bevonást irányító csoport a projekt partnereitől függetlenül működik.
- a részvételiségért felelős szervezet szakértelme: a bevonási folyamatot szakértelemmel, tapasztalatokkal rendelkező szakértőre kell bízni.
- az összes releváns érintett bevonása: a részvétel akkor teljes, ha az értékelési folyamatban az összes releváns érintett szempontjai megjelennek.
- transzparencia: a részvételi folyamat által a programnak átláthatónak kell lennie valamennyi érintett számára. Az átláthatóság magába foglalja a program működésének, céljainak, a döntéshozatali folyamatok menetének ismeretét.
- többféle részvételi módszer alkalmazása: a bevonás minél több módját alkalmazzuk, a részvételiség annál sikeresebb, hatékonyabb lehet.
- szisztematikusan biztosítani a képviselőket: az érintettek bevonását előre meghatározott szempontok szerint kell irányítani, amibe beletartozik a megfelelő érintett csoportok kiválasztása mellett az is, hogy a képviselőket a program megfelelő fázisaiba kell bevonni, és biztosítani kell a részvételiség folytonosságát.

⁹Kovács Eszter, Kiss Gabriella, Kelemen Eszter, Fabók Veronika, Kalóczkai Ágnes, Mihók Barbara, Pataki György, Balázs Bálint, Bela Györgyi, Megyesi Boldizsár, Margóczy Katalin (2016). Natura 2000 fenntartási tervek részvételi folyamatainak értékelése: Természetvédelmi Közlemények 22: pp. 112-130

- idő és anyagi erőforrás biztosítása a folyamathoz: az érintettektől nem elvárható, hogy a részvételükkel járó költségeket maguk állják, illetve idejüket és tudásukat ellenszolgáltatás nélkül feláldozzák. Ha anyagi ellentételezésre nincs lehetőség, a motiváció más típusait szükséges alkalmazni, pl. az eredményekhez való szabad hozzáférés és felhasználás.
- az érdemi részvételhez szükséges ismeret biztosítása: az érintettektől nem elvárható, hogy tisztában legyenek az ökoszisztéma-szolgáltatás értékeléssel, térképezéssel és az ehhez kapcsolódó fogalmakkal ezért a program vezetőinek és partnereinek a feladata, hogy az érintetteket képesség tegyék az részvételre.
- vélemények, ötletek figyelembe vétele: fontos, hogy a programban résztvevők meglátásait a partnerek beépítsék az értékelési folyamatba. E nélkül a részvételi folyamat hitelét veszti, az érintettek részvételi hajlandósága jelentősen csökken.
- világosan definiált célok: ahhoz, hogy a bevonás hatékony módon történjék, mind a program partnereinek, mind az érintetteknek jól körülhatárolt célokat kell rendelkezniük.

A **részvétel eredményeit** illetően a sikerességet meghatározzák a következő tényezők:

- párbeszéd, közös tanulás, vélemények figyelembe vétele: a részvételiség akkor eredményes, ha mind az érintettek, mind a projekt irányító partnerek úgy gondolják, a közös munka során sikerült egymástól tanulni, kapcsolatokat kiépíteni, és az érintettek véleménye hasznosult az értékelési folyamat során.
- konfliktusok kezelése: a részvételi folyamat során figyelemmel kell lenni az esetleges konfliktusokra, és a lehetőségekhez mérten kezelni szükséges azokat. Egyes konfliktusok megakaszthatják a részvételi vagy az értékelési folyamatot, s mindkettő jelentősen akadályozhatja az eredményességet.

A részvételi folyamat eredményességének mérésére egy táblázatot állítottunk össze (4. táblázat), amely a sikerességi tényezőkhöz indikátorokat és eredményeket kapcsol. Az itt felsorolt szempontok alapján javasolt a részvételi folyamat és eredményeinek nyomon követése. A táblázat harmadik oszlopában azt jelöljük, hogy az egyes tényezők megvalósultak-e a részvételi stratégia elkészítéséig.

Sikerességet meghatározó kritérium	Indikátor	Megvalósult (igen/nem/részben)
NÖSZTÉP partnerek elköteleződése	a partnerek jelenléte a részvételi eseményeken	igen: az előkészítő szakaszban valamennyi részvételi eseményen jelen voltak a két fő partnerek (FM, ÖK, FTFF) képviselői
korai bevonás	a lehető legkorábbi (tervezési időszakban történő) bevonás	igen: bevonás már a tervezési, vagyis az előkészítő fázisban elkezdődött
a bevonásért felelős szervezet függetlensége	a részvételiségért külső szakértői csoport felelős	nem: a bevonást a program egyik partnere végzi
a bevonásért felelős szervezet szakértelme	tapasztalt részvételi szakértő	részben: a részvételi folyamatokat több éves, természetvédelmi témákban részvételi tapasztalatokat szerzett szakemberek, és korábban ebben a témában nem tevékenykedő munkatársak végzik.

összes releváns érintett bevonása	reprezentativitás: az érintettek száma és köre	részben: az előkészítő szakaszban az egészségügy és a pénzügy-bankszektor képviselőit, valamint néhány kulcsérintettet nem sikerült elérni. Ezen ágazatok bevonására a megvalósítási szakaszban nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Az érintettek feltárása és bevonása folyamatosan bővül. Ez idáig 58 szervezet 85 szakértője vett valamilyen módon részt a NÖSZTÉP-ben (interjú 27 fővel, VSZP 27 fő, műhelymunka 40 fővel).
transzparencia	az érintettek visszajelzései az átláthatóságot illetően	részben: az eddig megvalósult részvételi eseményeken elhangzott visszajelzések alapján a NÖSZTÉP felépítése, működése átlátható, de külön a transzparenciára vonatkozó felmérés a program jelen szakaszáig nem történt.
többféle részvételi mód/módszer alkalmazása	alkalmazott részvételi módok/módszerek száma, interakciók száma	igen: az előkészítő szakaszban három (személyes interjú, VSZP, műhelymunkák) módon vontuk be az ágazati szakértőket. (A megvalósítási szakaszban négy (szakértői munkacsoportok, szakértői műhelymunkák, VSZP, jövőképpalkotó és építő műhelymunkák) módon tervezzük bevonni az érintetteket.)
szisztematikus képviselet	az érintettek célzott kiválasztása, részvételük időtartama/száma a programban	igen: a célzott kiválasztást az érintett elemzés alapozta meg. Az eddig bevont érintettek további részvételének biztosítása a megvalósítási szakaszban válik feladattá.
idő és anyagi erőforrás biztosítása	a bevonás hatékonysága (idő- és költséghatékonyság)	részben: az előkészítő fázisra tervezett feladatok mennyisége miatt a bevonási folyamat idő szűkében volt. A tervezetthez képest költségütlépés nem történt.
érdemi részvételhez szükséges ismeret biztosítása	érintettek számára kiküldött anyagok száma, szakértő biztosítása műhelymunkákon	igen: az interjúalanyok, a műhelyek és a VSZP tagok a találkozó előtt tájékoztatást kaptak a NÖSZTÉP-ről és a részeredményeiről. A műhelymunkákon ökoszisztéma-szolgáltatás szakértők segítettek a szakmai kérdések megválaszolásában.
párbeszéd, közös tanulás, vélemények figyelembe vétele	az érintettek és a partnerek tudásbővülése, pozitív visszajelzései	igen: az eddigi visszajelzések alapján az eddig bevont érintettek és a program partnerei számára is hasznos információkkal bővült ismeretük a részvételi folyamat által.
vélemények, ötletek figyelembe vétele	beépült vélemények, ötletek száma	igen: az interjúkon elhangzott ökoszisztéma-szolgáltatások példaként jelentek meg a prioritizálás alapjául szolgáló anyagban. A prioritizáló műhelyeken elhangzott vélemények, módosító javaslatok néhány kivételtől eltekintve beépültek a munkafolyamatokba.
világosan definiált célok	megértették-e a résztvevők a tevékenység célját, saját szerepüket	részben: a NÖSZTÉP igen összetett, az eredmények felhasználási lehetőségei, a térképezés léptéke és a rendelkezésre álló adatok kérdése miatt még nem tisztázták teljesen a célok.
konfliktusok kezelése	feloldott konfliktusok száma, együttműködések száma	nem: az érintett elemzés során a legfontosabb konfliktusok (amelyek nem feltétlenül ökoszisztéma-szolgáltatásokkal kapcsolatosak) az egyes ágazatok között azonosításra kerültek. Ezek feloldására a program jelenlegi fázisában kísérlet még nem történt.

4. táblázat: A bevonás sikerességét jelző indikátorok és eredmények

5. Összefoglalás

A NÖSZTÉP részvételi módon történő megvalósítása **elősegíti az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció szakpolitikai integrációját és elengedhetetlen az eredmények hasznosíthatóságához és legitimitásához.** Mindamelllett a folyamat által **előrejelezhető és könnyebben feloldható az egyes érintettek közötti potenciális konfliktusok.** A részvételi stratégiával e részvételi folyamat hatékony megvalósulását kívántuk elősegíteni.

A részvételi folyamat négy lépését végigkísérve meghatároztuk, hogy mely ágazati érintett csoportokat, milyen módon, milyen céllal, melyik feladatkörbe és a program mely fázisába szükséges bevonni.

A NÖSZTÉP előkészítő szakaszában végzett részvételi folyamatok legfőbb tanulságai közé tartozik, hogy **az ágazatok szakértői általában nyitottak voltak a megkereséseinkre, a találkozókra legtöbbször felkészülten érkeztek.** Mind a VSZP ülés, mind pedig a prioritizáló műhelymunkák során **számos vélemény, javaslat hangzott el a technikai megvalósítás, a részvételiség fejlesztése kapcsán.** Ezek megfontolása és beépítése a programba a részvételiség hitelességének egyik alappillére.

A program első évében (előkészítő szakaszban) végzett bevonási módok által **eddig 10 ágazat 61 szervezetének 100 szakértője kapcsolódott be a NÖSZTÉP különböző munkafeladataiba.** A korábban elsődleges érintettként azonosított szervezetek közül azonban még így is akadnak olyanok, akikkel eddig nem történt kapcsolatfelvétel. Ezek közül is **kiemelendő a pénzügyi- és bankszféra, valamint az egészségügy, akiknek bevonására a megvalósítási szakaszban kiemelt figyelmet szükséges biztosítani.**

Az eddig megvalósult részvételi folyamat értékeléséről összefoglalva elmondható, hogy **a sikeres bevonás kritériumai nagyrészt teljesültek (a meghatározott 14 kritérium közül 7 teljes mértékben, 5 részben, 2 pedig nem teljesült).**

A megvalósítási szakaszban legfontosabb feladatnak tekinthető az eddig bevont érintett körök létszámbeli növelése és új, eddig sikertelenül bevont csoportok elérése. Ez utóbbi kiemelt fontosságú, mivel ezek az érintett csoportok közvetlenül hatást gyakorolnak az ökoszisztéma szolgáltatásokra (pl. ipar), vagy működésük során nagyban támaszkodnak rájuk (pl. egészségügy), és a NÖSZTÉP céljainak megvalósulását befolyásolhatják. A megvalósítási szakasz értékelési folyamatai során több módon csoportos módszereket fogunk alkalmazni, amelyek jó lehetőséget adnak a feladat teljesítésére. A részvételiség növelésének megvalósításához a tanulmányban bemutatott sikerességi kritériumok további teljesítésére, s az ezekhez szükséges feltételek biztosítására lesz szükség. A megvalósítási szakaszban nagy hangsúly helyeződik majd a szélesebb körű kommunikációra is, hiszen akkorra kézzel fogható eredmények várhatók. Ezen eredmények laikusok számára is befogadhatóvá tételéhez a NÖSZTÉP kommunikációs csapatának közreműködésére van szükség.

6. Mellékletek

6.1 Elsődleges érintettek

Ágazat	Államigazgatási szervek	Gazdasági társaságok	Civil és érdekvédelmi szervezetek	Szervezetek száma összesen
természet- védelem	Földművelésügyi Minisztérium - Természetmegőrzési Főo. Földművelésügyi Minisztérium - Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főo. Nemzeti park igazgatóságok	-	Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület CEEweb Magyar Természetvédők Szövetsége WWF Magyarország	7
erdőgazdálkodás	Földművelésügyi Minisztérium - Erdészeti és Vadgazdálkodási Főo. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal - Erdészeti Igazgatóság	-	Országos Erdészeti Egyesület Magyar Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége Pro Silva Hungaria Egyesület	5
vadgazdálkodás	Földművelésügyi Minisztérium - Erdészeti és Vadgazdálkodási Főo.	-	Országos Magyar Vadászkamara	2
mező- gazdálkodás	Földművelésügyi Minisztérium - Mezőgazdasági Főo. Miniszterelnökség - Agrár- vidékfejlesztésért felelős Át. NÉBIH - Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság - Agrárkörnyezet- védelmi és Koordinációs Osztály	-	Nemzeti Agrárgazdasági Kamara BCSDH - Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlesztésért	4
halászat/ horgászat	Földművelésügyi Minisztérium - Horgászati és Halgazdálkodási Főo.	-	Magyar Országos Horgász Szövetség Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület- hasznosítók Szövetsége	3
vízügy	Belügyminisztérium - Vízgyűjtőgazdálkodási és Vízvéd. Főo. Országos Vízügyi Főigazgatóság - Műszaki Igazgatóság	-	-	2
terület- fejlesztés	Nemzetgazdasági Minisztérium - Területfejlesztési Tervezési Főo.	-	-	1
közlekedés/ infrastruktúra	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium - Közlekedési Infrastruktúra Főo.	Nemzeti Infrastruktúra	-	2

Ágazat	Államigazgatási szervek	Gazdasági társaságok	Civil és érdekvédelmi szervezetek	Szervezetek száma összesen
		Fejlesztő Zrt.		
turizmus	Nemzetgazdasági Minisztérium - Turisztikai és Vendéglátóipari Főo.	Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt.	-	2
ipar	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium - Zöldgazdaság Fejlesztési Főo.	-	BCSDH - Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért	2
pénzügyi és biztosítási szektor	Nemzetgazdasági Minisztérium - Pénzügyi Szabályozási Főo.	-	Magyar Bankszövetség Magyar Biztosítók Szövetsége	3
egészségügy	Emberi Erőforrások Minisztériuma - Népegészségügyi Főo.	-	-	1
média	-	-	zöld sajtó	-
kutatás/ oktatás/ tanácsadás	egyetemek kutatóintézetek	-	-	-
egyéb	Központi Statisztikai Hivatal - Vidékfejl., Mg-i és Körny. Strat.Főo Alapvető Jogok Biztosának Hivatala - A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes	-	-	2
Szervezetek száma összesen*	18	2	14	34

6.2 Az érintett csoportoknál alkalmazható bevonási technikák

A táblázatban színes háttérrel jelöltük az elsődleges érintetteket, fehérrel pedig azokat, akiket nem elsődleges érintettként azonosítottunk, ám egyes munkafázisokban tudásuk, szakértelmük, a rendelkezésükre álló adatbázisok miatt bevonásuk már az előkészítő szakaszban megtörtént, vagy később szükségesnek mutatkozik. A megvalósítási szakaszra vonatkozó jelölések (✓ / -) javaslatok. A megvalósítási szakasz részvételi folyamata jelenleg a tervezési fázisban tart, ezért a táblázat ezen oszlopaiban egyes esetekben kérdőjelek találhatóak.

		Elsődleges (színessel) és az előkészítő szakaszban bevont (fehérrel) érintettek	Előkészítő szakasz				Megvalósítási szakasz*					
			Vizsgálandó ökoszisztémák körének azonosítása interjúzással	Értékelni és térképezni kívánt ökoszisztéma-szolgáltatások kiválasztása: prioritizáló műhely	VSZP tagság	Biofizikai műhelymunka	Szakértői munkacsoport	Szakértői műhelymunkák	Jövőkép alkotás/értékelés	Egyéb		
										konferencia	írásbeli véleményezés	online hírlevél és információ
1.	természetvédelem	FM – Természetmegőrzési Főo.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.		FM - Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főo.	-	✓	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
3.		Nemzeti park igazgatóságok	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.		MME	-	✓	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
5.		CEEweb	✓	-	✓	-	✓	?	?	✓	✓	✓
6.		MTVSZ	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
7.		WWF	✓	✓	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
8.		MTA Ökológiai Kutatóközpont, erdőgazdálkodási szakértő	-	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9.		Magyar Természetudományi Múzeum Állattára	-	✓	-	-	?	?	?	✓	✓	✓
10.	erdőgazdálkod	FM - Erdészeti és Vadgazdálkodási Főo.	✓	✓	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
11.		NÉBIH – Erdőtervezési és Természetvédelmi Főosztály	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

12.		OEE	✓	✓	✓	-	-	?	✓	✓	✓	✓
13.		MEGOSZ	✓	✓	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
14.		Pro Silva Hungaria Egyesület	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
15.		Országos Magyar Vadászkamara	-	-	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
16.		vadásztársaság	-	✓	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
17.		Országos Meteorológiai Szolgálat	-	✓	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
18.		állami erdőgazdaságok	-	✓	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
19.		Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ, Erdészeti Tudományos Intézet	-	✓	✓	-	✓	?	?	✓	✓	✓
20.	mezőgazdálkodás	Miniszterelnökség - Agrárvidékfejlesztésért felelős Át.	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
21.		Nemzeti Agrárgazdasági Kamara	-	✓	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
22.		FM - Mezőgazdasági Főo.	✓	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
23.		NÉBIH – Agrárkörnyezetvédelmi és Koordinációs O.	-	✓	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
24.		FM – Agrárpiaci Főo.	-	✓	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
25.		Ökológiai Mezőgazdasági Kutató Intézet	✓	-	-	-	?	?	?	✓	✓	✓
26.		magángazdálkodók	✓	✓	-	-	-	?	✓	✓	✓	✓
27.		Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ, Agrárgazdasági Kutatóintézet	-	✓	✓	-	✓	?	?	✓	✓	✓

28.		Koppányvölgy Naturpark	-	✓	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
29.	halászat /	FM - Horgászati és Halgazdálkodási Főo.	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
30.		MOHOSZ	✓	✓	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
31.		MAHAL	✓	✓	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
32.		magán halgazdálkodók	✓	✓	-	-	-	?	✓	✓	✓	✓
33.		vízügy	BM - Vízgyűjtőgazdálkodási és Vízvéd. Főo.	✓	-	✓	-	✓	?	✓	✓	✓
34.	OVF		✓	✓	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
35.	Vízügyi Igazgatóság		✓	-	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
36.	infr.	NFM – Közlekedésért Felelős HÁ.	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
37.	turiz-	NGM – Turizmuért Felelős HÁ.	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
38.		MTÜ Zrt.	✓	-	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
39.	üzleti /	NFM - Zöldgazdaság Fejlesztési HÁ.	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
40.		BCSDH - Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért	✓	-	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
41.		bank / pénzügyi	NGM - Területfejlesztési Tervezési Főo.	✓	-	✓	-	✓	?	✓	✓	✓
42.	NGM - Pénzügyi Szabályozási Főo.		-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
43.	Magyar Bankszövetség		-	-	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
44.	MABISZ		-	-	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
45.	eü.	EMMI - Népegészségügyi Főo.	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
46.	telep	Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.	-	✓	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓

47.		Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete	-	✓	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
48.		BM – Önkormányzati Helyettes Államtitkárság	-	✓	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
49.		Magyar Urbanisztikai Tudásközpont Zrt.	-	✓	-	-	✓	?	?	✓	✓	✓
50.		Pestterv Kft.	-	✓	-	-	?	?	?	✓	✓	✓
51.		Trecon Kft.	-	✓	-	-	?	?	?	✓	✓	✓
52.		Zöldebb Városokért Nonprofit Kft.	-	✓	-	-	?	?	?	✓	✓	✓
53.		Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata	-	✓	-	-	?	?	?	✓	✓	✓
54.		Miniszterelnökség – Területrendezési és Településügyi Főo.	-	✓	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
55.		média	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
56.	oktatás, kutatás	egyetemek, kutatóintézetek	✓	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
57.		Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztálya	-	-	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓
58.		MTA Talajtani és Agrokémiai Intézet	-	-	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓
59.		KSH - Vidékfejl., Mg-i és Körny. Strat.Főo	-	-	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓
60.	egyéb	Alapvető Jogok Biztosának Hivatala - A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét	-	-	-	-	✓	?	✓	✓	✓	✓

	ellátó biztoshelyettes										
61.	MTA Közgazdasági és Regionális Kutatóközpont	-	✓	✓	-	✓	?	✓	✓	✓	✓

*: Jelen dokumentum a megvalósítási szakasz tervezési fázisában készült, így a táblázat ezen oszlopaiban szereplő jelölések javaslato

